

na številko v oklepaju-
ki se nahaja poleg va-
šega naslova, prileplje-
nega spodaj ali
na ovitku. Ako (244)
je številka
tedaj vam s prihodnjjo
številko našega lista po-
steče naročnina. Prosi-
mo, ponovite jo tako!

PROLETAR

Entered as second-class matter, Dec. 6, 1907, at the post office
at Chicago Ill. under the Act of Congress of March 3rd, 1879.

Office: 2146 Blue Island Ave.

"Delavci vseh dežel, združite se!"

Stevo (No.) 243.

Chicago, Ill., 7. maja (May) 1912.

Leto (Vol.) VII.

Milwaukee pod ne-strankarsko upravo.

Milwaukee, Wis. — Pri zadnjih volitvah je 40 tisoč volilcev glasovalo proti najboljši upravi, kar jih je mesto imelo. Nekaj od teh volilcev se je zavedalo svojega stališča in zato so temu primerno volili. Trgovski interesi so razumeli, želzniške družbe, lastniki nesamnih hiš, zastopniki Wall street-a so razumeli svojo pozicijo in volili proti nam, kar je čisto naravno in jasno!

Toda med našimi nasprotniki so tisoči in tisoči volilcev, ki so volili proti nam, ne da bi razumeli situacijo; bili so zapeljani, prevrteni. Teh je gotovo več kot dvajset tisoč, to so delavci, proletarci, ki so nevede izdali svoje in svojih sodelavcev koristim. Laž in goljufija so spoznali za resnico in pravičnost ter šli v boj s to lažljivo masko v imenu patriotizma in vere.

Toda glej, komaj dva tedna po svoji toli hvalisani zmagi jih postaja sram svoje efijaltske zmage, kajti bleščeča fatamorgana ne-strankarstva je izginila in britko spoznanje resnice prihaja dan za dnem, spoznanje svoje zaslepljenosti.

20 tisoč teh protisocialističnih volilcev iz delavskih vrst, ki so iz nerazumljive mrznje šli v boj proti socializmu z željo rešiti mesto iz "rdečega" morja, počasi spoznava, da je mestna uprava prešla iz nesebičnih, za splošen blagor vnetih delavskih rok v skrajno sebične roke ostudne, delomrznice, delavstvu sovražne, nenasiatne kapitalistične samopašnosti.

Takoj prvi ukrepi nove "ne-strankarske" kapitalistične mestne uprave so pokazali svojo smer: Vse socialiste ven iz mestne hiše, vse, kar so socialisti s tolikim trudom dosegli v korist mesta, je treba podreti; kratka, izbrisati vsak sled poštenega in vzorne socialistične uprave, ter upeljati nekdanji koritarski sistem v svo upravo, ki naj služi gotovim privatnim interesom na škodo splošnosti. Interesi ogromne večine prebivalstva, to so delavski interesi, ki so bili pri socialistični upravi vedno in povsod najprvo upoštevani, so stopili v novi kapitalistični upravi daleč v ozadje ter sploh ne prihajajo več v poštev.

Unjska znamka na vseh tiskovinah, ki je bila ponos milwaukeeškega delavstva; je takoj izginila. — Vse tiskovine so se nadomestile z istimi iz "scab" tiskarn. To je ena gorka zaupnika nezavednih milwaukeeških delavskim volilcem.

Novi župan Bading je imenoval uslužbenca pocestno-železniške družbe za komisarja javnih mestnih del.

Socialistična uprava je vodila ves čas svojega obstoja najljubšeji boji proti tej kompaniji ter jo tako prisilila, da je izpolnjevala obveznosti, ki jih ima napram mestu in prebivalstvu. Na ta način je socialistična uprava pridobila mestu v korist najmanj \$100.000 vsako leto. Za vse "krivice", ki jih je morala ta oduška kompanija pretrpeti pod delavsko upravo, jo je nova uprava oškodovala s tem, da je imenovala njenega uslužbenca na branik ljudskih koristi, kar je ravno toliko, kakor da bi volku izročili čredo v varstvo. Za koristi meščanov se nova uprava ne briga. — To je nova klopota za nezavedne volilce!

Ves čas socialistične uprave ni bilo nobenega večjega delavskega boja. Vsako nesporazumljenje med delodajalci in delavci je bilo poravnano z zmago delavcev. Zakaj? Ker so kapitalisti dobro vedeli, da jih mestna uprava in njena policija ne bo ščitila v boju proti štrajkarjem, ako ti zahtevajo opravičeno zvišanje plače. Marsikak fabrikant je prišel v Seide-lovo pisarno prositi pomoči zoper svoje izboljšanje razmer zahtevajoč delavce. A mayor Seidel je

vsakemu svetoval, da najbolje stori, ako poravnava nesporazumljenje mirnim potom in ugoji zahtevam delavstva. Brez podpore mestnih oblasti so kapitalisti brez moči. Ta odločni nastop soc. uprave je tudi vzrok, da je bilo v času Seidelove uprave sto in sto delavskih nasprotstev poravnanih mirnim potom. Toda, to je minulo, kar najbolj jasno dokazuje štrajk uslužbenecv pocestno-železniške družbe, ki je izbračnil zadnji teden, ker kompanija noče priznati unije svojim uslužbencem. Nova kapitalistična uprava se je pokazala pravo metlo te družbe in pometa, kakor ona hoče. Kompanija se poslužuje mestne policije kakor se ji poljubi. Policijski klic padajo po glavah nedolžnih delavcev, kakor v Lawrence ali pa kje drugje kakor so padali v Milwaukee pred socialistično upravo. — Zopet nova klopota za nezavedne delavce — volilce.

Da je sedanja "ne-strankarska" uprava v popolni oblasti pešice kapitalistov, pa kaže dejstvo, da je mayor Bading in njegova večina v občinskem svetu proglasila dva člana politične in ognje-gaške komisije za nepostavna imenovana ter na njuno mesto imenoval predsednika trgovske in fabrikantske zveze in nekoga lawyerja. Tako je prišel policijski in ognje-gaški oddelček pod direktno kontrolo milwaukeeških kapitalistov.

Da delavci ne morejo pričakovati milosti od svojih "bossov", ni menda treba še posebej poudarjati.

Toda to vse je pa šele začetek in v teku prihodnjih let bo prilitelo toliko zaupnic na nezavedne, da jim bodo vso nezavednost in zaupanje v "ne-strankarstvo" izbile iz glave.

Sedaj bodo milwaukeečani šele vedeli prav ceniti socialistično upravo.

Velik uspeh pariških socialistov.
Pariz. — Socialistični občinski svetovalec so dosegli sijajen uspeh, ko je bil enoglasno sprejet njihov predlog o najetju posojila 240 milijonov dolarjev za zgradbo občinskih domov za delavce. Socialisti so vodili dolg in hud boj za sprejetje tega predloga.

Socialisti so ta predlog postavili že pred enim letom, a ga je kapitalistična večina v občinskem svetu odklonila. Vprašanje delavskih domov pa se ni dalo meničiti tebičiti spraviti pod klop, ker je pomanjkanje ne-drogih delavskih stanovanj zelo občutno. Največjo težavo dobiti stanovanje pa imad delavce z veliko družino, katere se je vsak hišni posestnik branil z vsemi sili.

Petnajstletnica judovskega soc. lista.

New York. — Predzadnje nedeljo so newyorški judovski sodruzi obhajali petnajstletnico svojega največjega lista z imenom "Naprej". Ta list, dnevnik je največji judovski list v Ameriki in ima nad 130.000 naročnikov. Te slavnosti so se med drugimi odličnimi sodrugri vdeležili tudi soc. kongresnik Berger, eksmayor Seidel in mayor v Schenectady, N. Y. Dr. Geo. Lum.

List se v kratkem preseli v svoje novo sedemnadstropno poslopje.

Pred sedmimi leti je prevzel uredništvo sedanji urednik Caham kljub slabim finančnim razmeram je povečal list in se lotil dela. Uspeh ni izostal. Danes je judovski "Naprej" največji soc. list v Ameriki.

V Madridu na Španskem je bil izdajatelj socialističnega lista A. Melia obsojen na osem let ječe, zato ker je dal natisniti neko karikaturo kralja Alfonza, ki se čuti s tem zelo užaljenega. Imejmo zavest, da bo to seme rodilo stotere sad za socializem za Alfonza ali še kaj hujšega kot žalenje nedolžne karikature.

TRAGEDIJA "TITANICA."

Tragedija "Titanica" se pomika počasi v ozadje, v pozabljenost. Vsi njeni mogočni utisi, ki jih je provzročila na ves svet s svojo nepopisno grozo, se počasi izbrisuje v teku časa. Prvotni vik in krik je potihnil; samo odmev je še čuti tuptatam.

Rane, prizadete sorodnikom direktnih žrtev, se sicer še niso zacelile in se tudi zlepa ne bodo, po nekod sploh nikdar ne; a zato se širši svet malo briga. Vse gre po starem tiru naprej, kot da se ni pripetilo nič posebnega, dasi je 1600 človeških življenj žrtvovanih nenasiatno molohu — profitu, katerega časti današnja kapitalistična družba kot svojega boga.

Parniki še naprej konkurirajo med seboj v hitrosti, istotako vlakci, stroji v tvornicah; vse hiti in drvi svojo staro pot naprej.

Tako je bilo po vseh drugih morskih katastrofah, tako je bilo po vseh železniških nesrečah, tako je bilo po vseh eksplozijah v rudnikih, po smrtnih slučajih v tvornicah in tako je danes ko izginjajo iz človeških src učinki, katere je provzročila usodopolna tragedija Titanica.

Res je, da se vrše senatne preiskave v Združenih državah, res je, da je tudi angleška vlada upeljala preiskavo in res je, da so razni vladni faktori pošiljali grom in streljo na provzročitelje nesreče, in že so se pripravljale "vislice" zanje. Sedaj pa ni nikogar, ki bi ga obesili. Solastnik Titanica in direktor "White Star" družbe ter — sokrivce nesreče — Ismay se je odpeljal nazaj na Angleško kot prost človek, a v resnici je nad 16 stokratni morilec, s katerimi bi morale naše oblasti temeljito obracunati za njegov brezprimerni zločin. Toda stvar ni tako enostavna kakor na prvi pogled izgleda.

O tem se je naša kapitalistična vlada prepričala. Njena prvotna vroča željnost po masčevanju se je ohladila, ker je vlada sprevidela, da je sama tisti zločinec, katerega naj se najprvo besni, ako se bo sploh koga obešalo, kajti tragedija Titanica ni zločin posameznika, ampak je zločin sedanjega kapitalista, katerega današnja kapitalistična družba brani z zakoni in vsepovsod zagovarja. Ta sistem se ne da odpraviti z obežanjem ene osebe za zločin obesiti, odpraviti je treba sedanji družabni red, sedanjo ostudno in nevarno gonjo za profitom in to vsepovsod, ne samo na enem parniku.

Kdor pričakuje kakih daleko-sežnih posledic od sedanjih preiskav, tega bo bodočino britko iznenadila. To trditve podpirajo preiskave raznih drugih številnih katastrof, ki so od časa do časa vzemirjale svet. Istotako se moti, kdor misli, da se bode v bodoče zgodilo manj nesreč kot se jih je v preteklosti. Vsak korak tehničnega razvoja bo zahteval novih žrtev, a profitaželjna kapitalistična družba ne bo mislila na varnost ljudi v posameznih fazah tega razvoja prej, kakor, da jo bodo žrtve opomnile nanjo. To je bistven greh kapitalizma. In kakor je volk ustvarjen, da mori in davi, tako je kapitalizem ustvarjen, da provzročaja katastrofe a la Titanica.

Edini možen način saniranja sedanjih kritičnih razmer je socializiranje družbe, to je, skupno lastovanje prometnih sredstev, kjer ne bo šlo za oseben dobiček, ampak za spopolnitev človeškega življenja in njegove varnosti.

BOJ SOCIALIZMU.

Boston, Mass. — Mayor mesta Lawrence F. Scanlon, ki je znan iz štrajka tekstilnih delavcev kot ponižen hlapec volnenege trusta in zagrizen nasprotnik delavstva, je ob priliki svojega govora v tukajšnjem trgovskem klubu dejal, da bi morala vlada Z. Dr. prepričati vsako nadaljnjo agitacijo socializmu. Po njegovem mnenju bi morala vlada najeti posebne detektive, ki bi zasledovali voditel-

je socializma in anarhizma ter vsakega tujerodnega agitatorja deportirati.

Za mayorja Scanloma je bil tekstilni štrajk grozna "revolucija", katere bi se morala takoj v začetku zadušiti s silo. Voditelj bi moral biti takoj ob prihodu v Lawrence vrženi v ječo, kar bi onemogočevalo nadaljni štrajk. Za nobeno ceno pa temu "pinkertoncu" noče iti iz glave, da so delavci po Ameriki toliko "neumni", da zbiraio denar za take anarhiste kot so bili štrajkarji v Lawrence. Dalje je zahteval, da bi se morala država in zvezna vlada zvezati s katoliško cerkvijo ter tako skupno uravnati vprašanje tujerodnih delavcev.

Govoril je ob tej priliki tudi infamni stotnik Sweetee, poveljnik milice v omenjenem štrajku. Ta se je izrazil, da bi se moralo na štrajkarstvo "druhal" takoj od začetka brezobzirno streljati. Kar bi se tudi zgodilo, ko bi imela milica to pravico. Ako bi druhal ustrelila le enega vojaka, bi druga pesem pela. Tako naziranje ima torej človek, kojega namen je brantiti slabotne in brezpravne proti krivičnemu nasilju.

Seveda, potem se prav nič ne čudimo, ako smatrajo revnega in brezpravnega delavca za škodljivo živo, kateri je treba stopiti za vrat, predno te je ugriznila. Vsak delavec, ki ga kapitalizem izkorišča do skrajnosti in ki se upa dvigniti glavo ter zahtevati drobtinico zboljšanja, je pri teh hijenah anarhist in revolucionar. Well, svaka sila do vremena.

VELIKA BEDA MED DELAVCI.

Chicago. — Mrs. Josephine Conger — Koneko je imela pod pokroviteljstvom soc. kluba v šestem wardu govor o stanovanjih, v katerih živi neverjetno dosti chikaških delavcev. Na podlagi lastnega raziskovanja trdi govornica, da stanuje v Chicagu nad en milijon ljudi, kar je več kot dve petini vsega prebivalstva, v docela nezdravih stanovanjih, iz katerih diha vlažnost in plesnoba, ki sta provzročiteljici mnogih bolezni.

Poseben odbor je dognal, da živi samo na enem majhnem "bloku" v tovarniškem distriktu na zapadni strani 4300 ljudi. Družina šestih članov leži na eni postelji, ker "boarderji" porabijo ostali prostor v stanovanju; brez teh bi družina nikakor ne mogla izhajati, ker oče ne zasluži dovolj za vzdrževanje družine.

Nesteti so slučaji, da spe delavci ali delavke v zaduljih shrambah brez oken, brez vsake ventilacije. Dokazi iz življenja pričajo, da življenje v takih prostorih ne more trajati dlje kot pet do dvanajst let. Še tako močna človeška narava mora podleči tem razmeram in kad jetice se naseli v njej.

V večini stanovanj, ki jih je ta komite obiskal, zračni prostor v spalnicah niti od daleč ne zadostuje zahtevam tozadevnega zakona. In Chicago v tem oziru ni nič boljša kot London ali pa New York.

Razume se, da so v vsakem slučaju delavci tisti trpiniki, ki prenašajo to velikansko gorje, iz katerega se nehote rodijo bolezni, zlasti jetika, nemoralnost, zločinstvo, prezgodnja smrt itd.

Tako vidimo na eni strani najbolj razuzdano razkošje, neprečeljivo bogatstvo nekaj oseb, na drugi strani pa milione delavcev, katerim manjka najpotrebnejših sredstev za življenje. Vspričo takih razmer se ljudje še čudijo, ako se delavstvo zaveda, organizira in zahteva zase vsaj življenje.

Švicarski socialisti prirejajo po vsej deželi shode in odločno protestirajo, da bi jih obiskal nemški cesar Viljem, ki bi s svojo prevzišeno in premilostno cesarsko osebo okužil sveži vrak Švicarske republike.

KONVENCIJA.

Prihodnje nedeljo ob desetih zjutraj se prične narodna konvencija ali občni zbor socialistične stranke v Združenih državah v Indianapolisu Ind.

Iz vseh delov naše obsežne republike prihajajo zastopniki socialističnih organizacij razredno zavednega delavstva v mesto, kjer so v zadnjem času divjali najljubsejši razredni boji.

Število delegatov znaša 293.

Priprave, razprave in debate v posameznih klubih v teku zadnjih par mesecev glede instrukcij, katere so dobili delegatje, jasno kažejo veliko in živahno življenje med strankinim članstvom. Ako pomislimo, da se je sthankino članstvo, to so mesečne pristojbine plačujoči člani, več kot potrojilo v teku štirih let od zadnje konvencije, v polni zavesti lahko pričakujemo najlepših uspehov od delegatov, ki so v resnici cvet naše stranke.

Kolikor je sedaj znano, prinaša skoro vsak delegat dosti lepih idej od svojih članov, ki so potom ostrih in treznih debat očistili te ideje plev in prahu ter pošiljajo čisto zrno na rešeto konvencije, ki bo iz dobrega izbrala najboljšo v korist zastopanege proletariata in njihov politične organizacije. Glede instrukcij posameznih delegatov bo letošnja konvencija v veliki meri nadkriljevala isto pred štirim leti, kar priča o zrelosti strankinega članstva.

Mnogo zelo važnih problemov so pretresovale že konvencije posameznih držav, kar bo konvenciji delo precej olajšalo.

Zelo važen in značilen pojav je dejstvo, da bo konvencija posevala veliko pozornosti tudi praktičnim gospodarskim problemom, za katere se prejšnje konvencije zaradi mladosti stranke niso mogle veliko brigati. Veliko na to polje se nanašajočih resolucij je že sedaj pripravljanih. Najvažnejša tozadevna vprašanja, za katere se bo morala konvencija zavzeti so:

Ustanovitev moderne tiskarne, last vse socialistične stranke v Z. Dr. Nadaljevanje in spopolnitev licejskega bir-a (Lyceum Bureau) ki je v prvih šestih mesecih svojega obstanka pokazal naravnost sijajen uspeh. Stališče, ki naj ga zavzema soc. stranka v **posameznih mestih, zlasti v mestih z "ne-strankarskimi" nasprotniki.** Ker je naseljevanje v Z. Dr. zelo važen činitelj, bo stranka prisiljena začrtati svoje stališče v tem vprašanju.

Kakor v drugih državah, tako prihajajo tudi delavci v Z. Dr. počasi do spoznanja, da so mali trgovci in prekupovalci največja opora kapitalizma in največja zapreka socializma. Zato moramo socialisti misliti na osvojitve trgovine potom zadrughnih prodajalen in drugih zadrughnih gospodarskih organizacij. Konvencija se bo morala zato pečati tudi z vprašanjem **zadrughništva ali kooperacije.** Konvencija se bo dalje zavzela intenzivneje za **izobrazbo in žensko vprašanje** ter izdelala svoj program za **ameriške farmarje.**

Tajništva stranke, njenih sekcij in odsekov so izdala svoja tiskana poročila, ki bodo predložena delegatom, kar bo dajalo jasno sliko o strankinem delovanju.

Tajnik osrednjega odbora odide že 9. t. m. v Indianapolis, kjer se vrši več sej osrednjega odbora pred konvencijo. Istotako bo imel več sej tudi narodni ženski odbor ter tajniki tujjezičnih sekcij soc. stranke.

Organizirano delavstvo v Detroitu, Mich., svari ameriško delavstvo, da naj ne hodi za delom v Detroit, katerega oglašajo kapitalisti za "obljubno mesto", kjer so delavci najbolj plačani in kjer je obilo dela za vsakogar. Resnica pa je, da je v Detroitu brezposelnost ravno tako številna kot drugod in plače sramotno nizke. Delavci, ogibajte se Detroitu!

Kapitalistično časopisje zoper organizirano delavstvo.

Chicago, Ill. — Vsi tukašnji angleški dnevnikci so začeli ostuden boj proti organiziranemu delavstvu. Prijateljstvo in naklonjenost do delavstva je bila samo krinka pod katero je to časopisje slepilo delavstvo. Toda danes so delavci potegnili tem prevarantom krinko raz obraz in njih stališče je jasno kot beli dan.

Angleški dnevnikci, izvzemši Chicago Socialist, so združeni v nekaj časniški trust, ki si je stavil nalogo uničiti vse unije. Pretečeni teden je potekel kontrakt med operatorji tiskovnih strojev in med nekaterimi časopisi, kojih lastniki so v svoji satanski zlobnosti odklonili vsako trezno pogajanje za sporazumljenje. Posledica tega je bila, da je prizadeta unija napovedala štrajk pri vseh v imenovanem trustu združenih časopisih. Tej uniji so sledile še druge kakor unija volnikov, vposlenih pri razvažanju omenjenega časopisja, unija izdelovalcev klišeev (cut) unija raznašalcev in dr.

Početje tega trusta jasno kaže, da nočejo lastniki priznati nobene unije in da hočejo v svojih tiskarnah upeljati "open shop". V dosegu tega namena skušajo dobiti dovolj stavkokazov od povsod. Ker pa je vsa tiskarska stroka dobro organizirana, je vsak tak poskus brez uspeha.

Da je na strani trusta vsa čičaška policija in cela mestna uprava, je samoobsebi umevno. Najhujši trn v peti je časnikaskim magnatom Chicago Daily Socialist, kojega jutranja izdaja izhaja pod imenom Chicago Daily World. Teh časopisov se proda okrog 200.000 iztisov dnevno. Prodali bi jih še več, a ker nima tiskarna najmodernejših strojev, jih ne more več natisniti.

Policija v službi trusta se poslužuje najbrutalnejšega terorizma, najpodlejših šikan in raznih "trikov", da bi dobila dovolj povoda prepovedati nadalnje izdavanje soc. časopisja, ki je najostrejše orožje borečega se delavstva.

Tupatam izide kak iztis enega ali dveh kapitalističnega časopisa, a ker je unija "news-boy-ev" na štrajku in ker ljudstvo noče kupovati "scab" časopisov, je vsak tak uspeh izjalovljen.

V Londonu se je nudit pred kratkim občinstvo nenavadnih prizor. V eni izmed najživahnijših ulic so opazili ljudje zelo skrbno oblečenega moža, ki je šel počasi svojo pot. Na hrbtu pa je imel pritrjen plakat z napisom: "V vseh pisarniškinih delih dobro izvežban trgovski sotrudnik želi službe. Obrniti se je do njega samega tu!" Dokaz, kako vedno ostrejša oblike zavzema v današnji kapitalistični družbi boj za obstanek med izkoriščanimi sloji.

Socializem bo preskrbel delo za vse. Vsakdo bo dobil popolno vrednost svojega dela; celo tisti, ki ne bodo nič delali; toda delež teh slednjih bo enak — ničli!

SOCIALISTIČNIM KLUBOM NAZNAJNE.

Kakor je iz raznih poročil razvidno, je poslalo Socialistično društvo na Brodu ob Savi, Hrvatsko, prošnje na klube za denarno podporo pri zidanju svojega doma. Ker pa tajništvo J. S. Z. nima nobene tozadevne natančne informacije, isto svari vse klube, da počakajo z to akcijo, dokler ne dobe poziva od J. S. Z., ker bi v tegnili biti kak izkoriščevalen never.

Tajništvo J. S. Z.

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA
LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKI TOREK.

Lastnik in urednik:

jugoslovenska delavska tiskovna družba
v Chicago, Ill.Naročnina: Za Ameriko \$1.50 za celo leto, 75c za
pol leta. Za Evropo \$2 za celo leto, \$1 za pol leta.
Ugnani po dopustu. Pri spremembi številke
se velja novega naročnika tudi STARI naslov.

PROLETARIAN

Owned and published EVERY TUESDAY by
South Slavic Workmen's Publishing Company
Chicago, Illinois.Glasilo Slovenske organizacije
Jugosl. socialistične Zveze v
Ameriki.SUBSCRIPTION RATES: United States and Canada,
\$1.50 a year, 75c for half year. Foreign countries,
\$2 a year, \$1 for half year.

ADVERTISING RATES ON AGREEMENT.

NASLOV (ADDRESS):

"PROLETAREC"

8146 Blue Island Ave. Chicago, Ill.

Socialdemokracija in
svetovni mir.

Dolžnost vseh socialističnih
strank vseh narodov in njihovih
parlamentarnih zastopnikov je:
upreti se brezobzirno vsaki imperi-
alistični politiki, vsakemu
nagnjenju po kolonijalnih osvobe-
vanjih in vsem izdatkom za mili-
tarizem. V političnih bojih je vo-
jaška armada kapitalističnih dr-
žav orodje, s katerim se potlačijo
mogoča ljudska gibanja, hrepe-
neča po svobodi; v gospodarskih
bojih (pri stvarkah in meznih gi-
banjih) pa je naloga kapitalistič-
nega vojaštva varstvo podjetni-
kov; v svetovnih prepirih pa iz-
rabljajo imperijalistični indu-
strijalci vojaštvo, da po grobovih
padlih proletarcev vozijo iz koloni-
jni kupe zlata. S kolonijalnimi
boji se ne veča narodnega premo-
ženja, temveč se le pomnožuje
imetek vladajočih razredov. Ob-
stoj neizmernih trum vojaštva je
nevaren svetovnemu miru ne le
na zunaj, marveč tudi na znotraj
držav, ker neprestano stopanje
vojaških bremen poraja nezado-
voljnost. Napadajoči gospodar-
sko-politični imperijalizem naših
dni je najbolj nevaren svetovne-
mu miru. Konkurenca posameznih
držav na svetovnem trgu in nikar-
dar sili kapitalistični podjetniki
so proizvodevalci neprestano se
pojavnih napietij med evrop-
pejskimi vevladami, ki vodijo k
vojski. Vojske umičujejo posamez-
nika, napolnjujejo pa blagajne
dobaviteljev orožja, streliva, la-
dij, konj, obleke in živeža. Rusko-
japonska vojska nam je prav jasno
pokazala, koliko korupcije nastaja
v času vojske. Vojska nam klada
ljudstvu bremena, razdeljuje
ga v dva razreda, uvaja vojaško
pravičnost in vodi v revolucijo.
Vojska je nevarna kulturnemu
razvoju in podira pobratinstvo
narodov. Mogočna mednarodna
delavska stranka bo najbolje va-
rovala in branila svetovni mir.
En narod ne more preprečiti vojske,
proletariat pobratitih nardo-
v pa blagoslovlja vojsko z mi-
rom. Proletariat ne more od vojske
ničesar pričakovati razven
smrti. Ves dobiček kolonijalne po-
litike gre v žep podjetnikov. Pro-
letariat sleherne dežele ima reš-
ničnega sovražnika v kapitalistič-
nem razredu svoje dežele, ki ga
izkorišča in potlačuje ter ga na-
zadnje še žene na bojišče. Nas-
proti temu pa je v lastnem intere-
su proletarijata sleherne dežele,
da je tesno združen s proletarijato-
m drugih dežel. Protiv med-
narodni združitvi izkoriščevalstva
mora proletarijat postaviti med-
narodno združitvi osvobodilcev.

Socijalna demokracija je porok
za mir ne le zategate, ker raz-
redno zavodno delavstvo nima in-
teresa na imperijalistični politiki
in ker je principijelni nasprotnik
militarizma. Socialna demokracija
zagotavlja in zadržuje mir tudi
s planom socialističnega izdelo-
vanja z izdelovalnim socialistič-
nim redom.

Kapitalistična družba izdeluje
preveč izdelkov, proizvođa nad-
produkcijo, za katere ni odjema
drugače nego v tujini. Kapitalista-
va tovarna izdeluje in prideluje
ne glede ali so za njene izdelke
odjemalci in konsumenti.

Vsled nereguliranega načina iz-
delovanja se pojasnjuje kolonijal-
na politika, kajti, ako ni odbitščja
o ni odjemalcev za izdelke, do-
morajo se ti iskati v tujini.

Ogromna prezenčna armada, ki
zahteva velikanske denarne izdatke
v dobi miru, temelji v kapita-
lizmu. Kapitalizem in militarizem
sta dva rodna brata. Socializem
ne zahteva le osvoboditve delavca
in njegovo enakopravnost v tovar-
ni, ampak tudi regulirani način
izdelovanja; izdeluje naj se le to-
liko izdelkov, kolikor jih je za
ljudsko družbo potreba. Sociali-
zem zamore zato brez škode za
ljudske potrebščine delavni čas
skrajšati — socializem pa tudi od-
stranjuje z reguliranjem produk-
cije (pri in izdelovanju) nape-
tost, ki jo neregulirana produkcija
zauzema v svetovno gospodar-
stvo. Komunistem ni le potreba po-
sameznika — njega občuti kot
prav živo potrebo cela ljudska
družba, komunistem je porok sve-
tovnega miru.

POMANKANJE SOLIDARNO-
STI PRI INDIFFERENTNIH
DELAVCIH.

Svoje nasprotnike bomo prepri-
čali ali pa premagali; kajti z nami
se bori nekaj, kar je sitnejše in
težje nego pritisk ljudi ali
strank; z nami se bori moč dej-
stev. To je mnogo nevarnejše od
vseh nasprotnikov, ki se borijo za
svoje predpravice, za svoje gospo-
darstvo; to so brezbrizneži in za-
nikernejši v naših lastnih delav-
skih vrstah. To so tisti ljudje, ki
niso ne pri sebi ne pri s katerimi
zategate, kajti nihče ne more naprej.
Ljudje, ki drže križem rohe v ko-
modnem obupu nad svojo usodo in
se niti na voliče ne potrudijo,
ki se ne brigajo, da bi si preskre-
beli potrebne državljanke papir-
je ter tako pomagali sami sebi in
svojim sodelavcem, češ, da vseeno
ne bo nič "boljše".

To so tisti previdneži, ki se ne-
čejo nikomur zameriti; dasiravno
je najsigurnejše sredstvo proti
bojnotnim poskusom in drugim
atentatom izkoriščevalcev ravno
to, da pristopijo vsi delavci brez
izjeme k organizaciji. To so konč-
no tisti, ki sploh nečajo pokazati
svoje barve iz strahu, da bi na
zadnje prišli ob gotova odlikova-
nja, ki so marsikaterim delavcem
najvišja sreča, mesto da bi stre-
meli za tistim, kar je poštenim
in ponosnim ljudem najvišje: za
duševno neodvisnostjo! Nad to
čredo brezbriznežev zavzemajo
posebno stališče tisti, ki se sma-
trajo za najbolj modre in najbolj
prebrisane. To so tisti, ki sami še
zmeraj "čakajo" ker, da se ne
more videti, kako se bo stvar iz-
tekla in imajo za slučaj, da se
stvar ne izteče po njihovih željah,
zmeraj pripravljen izgovor: "Mi
nismo s tem imeli nič opraviti",
dočim so bili pa seveda prvi zraven,
ako se je kaka stvar po delu in
trudu drugih ugodno iztekla.
Te ljudi, ki samo "čakajo" pač
opravičeno vprašamo: Kako se pa
more organizacija sploh razviti,
ako pa stoji na tisoče in tisoče de-
laveev ob strani in torej s težo
svojih glasov prav nič ne vpliva-
jo na smer gospodarskega in po-
litičnega razvoja?

Kako naj strokovna organizaci-
ja uspešno zastopa delavske za-
hteve, če pa se tisoči in tisoči niti
toliko ne potrudijo, da bi organi-
zacijski vsaj natančno seznanili s
svojimi zahtevami, ki jih more
organizacija tudi samo s sodelo-
vanjem vseh zadostno in uspešno za-
stopati.

In kako bi mogla strokovna or-
ganizacija, ako bi hotel vsak sam
"čakati", kdaj dobi tisto
moč in oblast, ki jo na znotraj in
na zunaj neobhodno potrebuje,
ako hoče svoj brezprimeren težki
boj proti tolikim frontom tudi z
uspehom dobojevati?

Iz Pennsylvanije prihajajo ve-
sti, kako nekateri tamkajšnji ne-
zavedni in neorganizirani premo-
garji izdajajo svoje stanovske to-
varše. Tudi med slovenskimi pre-
mogarji se dobijo taki duševni re-
veži, ki prav nič ne pomislijo na
žalostne posledice svojega izdajal-
skega početja. Samo, da imajo oni
sami delo, za druge se ne brigajo.
Tako so stotine neorganiziranih
rudarjev prišli iz enega distrikta
v drugega, kjer so bili organizirani
premogarji na štrajku ter tako
kazile stavko. Ti ljudje so tako
zaslepljeni, da o organizaciji sploh
nič slišati nečajo.

Naravnost interesantno je, kak-
šne izgovore imajo včasih delavci
za svoje brezbriznost do organizaci-
cije. Vsi taki izgovori pa izvirajo
samo iz pomankanja zavesti, da
s to brezbriznostjo škodujejo sam-
o svojim lastnim interesom. Ko-

likokrat bi organizacija rada kaj
storila za delavce, kolikokrat bi
bilo tudi potrebno, da bi zanje
kaj storila, pa ji žal ni mogoče.
Že stara in znana stvar je, da se
pri takih prilikah kaj kmalu
najde prav izdatno število zabav-
ljačev, ki se niso nikoli za orga-
nizacijske brigadi, ki pa prvi stresa-
jo svoje jezike nad njo, ako vsled
njihove lastne krivde ni mogla sto-
riti tega, kar bi rada storila. Za
vsak najmanjši neuspeh bodo ta-
kaj iskali vzroke, ali povsod drug-
od, samo tam ne, kjer bi morali.
Zabavljali bodo na agitatorje,
spotikali se bodo nad tem in onim,
samo za svoj lastni nos se nikoli
ne bodo prijeli. Edino krivdo na
tem, da strokovna organizacija ne
more svojih nalog izvrševati v ti-
stih meri kakor bi bilo potrebno,
nosijo edino in samo tisti, ki sto-
jijo še zmeraj izven nje; njihova
pasivnost, njihova brezbriznost je
že sama po sebi največja ovira na
poti napredka. Ta resnica se ni-
koli zadosti naglašati ne more.
Strokovna organizacija bo zmeraj
storila svojo dolžnost, tem-
lažje pa bo storila svojo dolžnost,
kadar ji pristopijo vsi delavci
brez izjeme. Organizacija je svo-
jih dolžnosti zaveda, naj bi se jih
le zavedal tudi vsak posamezen
delavec.

Ob takovih razmerah pač ni ču-
da, če odrekajo izkoriščevalci
strokovnih organizacijam pravi-
co, da nastopajo v imenu delav-
cev. Ako poslednji svojih strokov-
nih organizacij sami ne priznajo,
kako naj jih priznavajo potem
njihovi sovražniki? Porogljivo
govorijo delavski sovražniki o
njihovih strokovnih organizaci-
jah, češ, da stoji razmeroma le
malo delavcev za njimi; da stoji
pa pretežna večina delavstva
brezbrizno ob strani; da tedaj ni
treba izpolnjevati zahtev strokov-
nih organizacij ter se bati njihovega
orožja. In kdo je kriv tega, da
se delavske organizacije tako,
podcenjujejo in se tako škoduje
delavskim interesom? Indiferent-
neži, brezbrizneži! Pomankanje
delavske solidarnosti je najboljša
zaščita izkoriščevalnega kapitaliz-
ma! In če se z vso silo borimo
proti temu indifferentizmu, proti
tej brezbriznosti, potem to pač
ni nikakšen "terorizem", kakor
tako radi kriče naši nasprotniki,
brezbiziren boj proti indifferent-
izmu je naravnost nujna zahteva
delavskih interesov. — Veliko je
tudi delavcev, ki se sami štilijo
med svoje najhujše nasprotnike,
ki slepijo take delavce z raznimi
frazami in vzgajajo v njih fana-
tične sovražnike njihovih razred-
nih organizacij. Žalostno so ti po-
javi, ali trajni niso. Lepega dne
bodo moral tudi naši zaslepljeni
bratje izpreledati, da so nam in
sami sebeladeli krivice, da spada
v naše vrste in da se morajo z
nami vred bojevati proti skup-
nemu sovražniku, proti kapitaliz-
mu, ako ga bo hotel premagati.

Kapitalistova vera: — Verujem
v enega samega boga kapitala, ki
razpolaga z vsem mogočim!

Verujem v največjega njegovega
zakonitega sina, dolar, "graft",
v kredit in humbug, ki iz njega
prihaja in skupno z njim živi in
delavstvo izkorišča.

Verujem v zlato in srebro, ka-
tero se pojavlja umetno skovano
na svetu kot denar in kateri —
zato ker so mnogi težki — nalo-
ženi v banke, vstanejo od . . .
mrtvih, v podobni papirnatega
noveca.

Ne verujem rad v obresti po
5%, ampak po 15%—100%.

Verujem v državne hipotekar-
ne knjige, katere verujejo pro-
pusti trgovski, industrijski in
odruški kapital.

Verujem v privatno lastništvo,
ki je sad tujega trpljenja in v
njegovo trajanje do vekomaj.

Verujem v neobhodno potrebo
nevoljnosti, ki pritiska na delav-
ce in je mati prevelikega dela.

Verujem v večnost hlapčevstva,
ki prisili delavca, da se ne more
brigati za svoje koristi.

Verujem v nategovanje delov-
nega časa in pridržavanje zasluž-
ka in tako tudi v večjo množino
proizvodov.

Verujem v svete dogme: kupuj
po ceni, in prodajaj čim dražje ti
je mogoče; ravno tako verujem
v versko poneumnevanje in slep-
ljenje v našo korist. Amen.

Delavsko gibanje ni dosti vred-
no, ako se ne giblje; in sicer v
smeri napredka.

"Proletarčeva" armada.

Bravo! —

Še enkrat: Bravo! —

Trikratni: Bravo! Bravo! Bra-
vo! —

Izvrstno, sodrugi agitatorji in
sodrug! Dobro ste naredili! Pre-
netili ste nas! Rekord, ki ste ga
dosegli s prvomajsko številko, o-
stal bo zapisan kot epohalno delo,
kar ga je še kdaj doživel socio-
listično gibanje med slovenskim
proletarijatom v Ameriki. To je
vaše delo, sodrug! Vi ste ga izvr-
šili in ponosni ste lahko — rečem
vam — ponosni in veseli nad tak-
im sijajnim uspehom. Čast in
hvala vam, vrli sodrug! — Poka-
zali ste, kaj zamorete storiti; po-
kazali ste, da imate voljo in srce,
da imate moč povzdigniti svoj
delavski časopis in tako razširiti
socializem med svojimi tovariši.
Kdo bi se ne veselil, kdo bi se ne
navdajal z novo nado v svetlo bo-
dočnost? Vsak pesimizem, vsak
dvom o našem napredku naj vrag
zatkne si za trak", kakor bi rekel
pesnik Zupančič.

10.000 iztisov — par komadov
več ali manj — prvomajske izda-
je "Proletarca" je šlo zadnji teden
med slovenski narod v Ameri-
ki. 10.000 iztisov — in vsi iztisi
vstevši regularne naročnike, bili
so naročeni in plačani. To je rek-
ord, s kakršnim se do danes še
ne more ponašati noben drugi po-
jedini slovenski list na tem konti-
nentu. Dosegel je ta rekord "Pro-
letarec", borni, majhni "Proleta-
rec", kterega naši nasprotniki ta-
ko zaničevalno prezirajo — in
nam ni prav nič žal če ga prezira-
jo. Dosegel je tak rekord "Pro-
letarec", kteri si je —dasi v za-
četku tako majhen in boren —
tekem par zadnjih let pridobil
mogočno armado zvestih bojvni-
kov in ta armada narašča od dne
do dne.

Bravo sodrug! Izvršili ste v
momentu velikansko delo in mi
upamo, da bo to delo tudi obrodilo
lep sad. Upamo, da je vsak iz-
tis prvomajskega "Proletarca"
dobil novega prijatelja, novega
simpatenta, kteri bo s časom do-
ber bojovník v naših vrstah.

Prvi maj je za letos za nami —
kaj, pa zdaj? Mar naj gremo po-
čivati? Mi — ne! Besede "počiva-
ti" ni v socialističnem leksikonu.
Pri nas je delo — delo — delo.
Naše geslo je: vedno naprej in na-
prej! Prvomajski rekord je bil ve-
lik, ali sodrug, vi hočete še več!
Vsak agitator in zastopnik, kteri
je razdelil majsko številko, naj
gre sedaj med dotične rojake in
jih pridobi kot stalne naročnike
na list. Ne čakajte!

Sodrug A. V. v Conemaugh,
Pa., nam piše: "Zaobljubil sem
se, da hočem dobiti 100 (reci: sto)
novih naročnikov na "Proleta-
ca". Prej ne odjenjam!"

Bravo vrli sodrug! Tako se go-
vori! Ali bi ne mogli posnemati
tega sodruga tudi agitatorji po o-
stalih naselbinah? Ali je mogoče
agitatorično delo v drugih mestih
težje kakor pa v Conemaugh? Mi-
slimo da ne — samo fantov je
treba, ki imajo voljo in srce. Prvo-
majska številka je pa pokazala,
da vas je dovolj sposobnih in volj-
nih; pričakujemo torej, da se
zglasite po vzgledu sodruga v Co-
nemaugh. V treh mesecih v vsa-
ki večji naselbini po sto novih na-
ročnikov, v manjših naselbinah
pa po 20 do 50 in list bo lahko iz-
šel na osemih straneh stalno ali pa
dvakrat na teden! Kdo bo prvi!
Končno naš večje prijetna dol-
žnost, da se tople zahvalimo vsem
podpornim društvom, kteri so na-
ročila več ali manj iztisov prvo-
majske številke in tako pripomo-
gla do velikega uspeha. Živela!
"Hustler".

Noben hlapec ne more služiti
dvema "gospodarjema", nobena
stranka dvema razredoma.

Neki čikaški judovski kapita-
list je poslal katoliškemu kardi-
nalu Gibbonsu \$25.000 za pobijan-
je, socializma. Pogovor pravi da
"enaki ptiči skup lete!"

Taft in Roosevelt se pripravata,
kdo postane hlapec ameriškega
naroda. To hlapčevstvo mora biti
zelo dobro "zabeljeno", da se ta
boj izplača.

Iz naselbin.

(Indianapolis, Ind.)

Vse, kar so do sedaj dosegli de-
laveci na polju izboljšanja v svo-
jem življenju, so dosegli s slo-
žnim nastopom. Popolna solidar-
nost, neskaljena sloga, to pome-
ni za delavca gotovo zmago in
zato morata biti ta dva gesla na-
pisana na vsakem praporu, pod
katerim koraka v boj za svoje
pravice boreče se za delavstvo.
Brez sloge in solidarnosti v enem
in istem strmljenju zainteresira-
nih elementov je uničujoč poraz
neizogiben.

Zlasti Slovani imamo to veliko
napako, da smo pre malo složni,
kadar pride do odločilnega kora-
ka. Toda v Indianapolis-u so bili
ravnost Slovani tisti, katere delav-
ski voditelji drugih narodov sta-
vijo za z gled, kar se tiče slo-
žnosti; za kar gre slovenskim de-
lavcem vsa čast.

Slovani v našem mestu so veči-
noma zaposleni po livarnah. Prvi
Slovenci so sem prišli pred kaka-
mi 15. leti. V zadnjih desetih le-
tih so se znatno pomnožili in na-
predovali. Ker smo zdrav, čvrst
in priden narod, smo bili tudi ka-
pitalistom vedno dobrodošli. Naj-
več Slovencev se je naselilo v o-
krajku Haughville. Sprva so slo-
venski livarji zaslužili od \$4 do
\$5 na dan, a ker Slovani nismo
šli z duhom časa nprej, se orga-
nizirali ter tako pazili na svoje
lastne koristi, so naši delodajalci
znizali plače na \$1.50 na dan. To
pač jasno kaže, koliko delavec
sam sebi škoduje, ker se ne zmeni
za lastne organizacije, ki bi ne
gledale samo na to, da bi se plače
ne znižale, ampak bi skrbele, da
se plače višajo kakor rastejo cene
živiljskih potrebščin. Ako ima
delavec priliko organizirati se, a
se ne organizira, pokaže s tem, da
je nasprotnik svojega lastnega
blagostanja.

Naravnost neznosne razmere
so postale pri National Malleable
Casting Co., kjer je večina Slo-
vencev zaposlenih. Tu so se raz-
mere zadnjih pet let toliko po-
slabšale, da so livarji že lansko
leto meseca maja šli na stavko.
Poseben odbor je izročil kompani-
ji njih zahteve. Ker so pa "bossi"
videli, da imajo opraviti z množi-
co neorganiziranih in nesložnih
delavcev, so najeli policijo, ki je
štrajkarje neusmiljeno preganjala
ter jih tako prisilila, da so se
udali in kompanija jih je še bolj
izkoriščevala. Postavila je mini-
malno plačo, ki je prava natezal-
nica za delavca. Ako je dobil liv-
var delo 1000 komadov ulitnin
po 3 c od komada, je moral uliti
na dan 100 kosov za 3. dol. Ako
je pa livar zgotovil samo 99 ko-
sov, je dobil samo minimalno pla-
čo t. j. \$1.50 na dan. Na ta način
so kapitalisti oropali enega delav-
ca za celih \$1.47. Bolj krivičnega
sistema si sploh misliti ne more-
mo.

V začetku meseca aprila t. l. pa
je nezadovoljnost teh izkoriščeva-
nih delavskih sužnjev pripipela
do vrhuna. Sklicali so shod ter
formulirali zahteve, katere so od-
dali kompaniji. Superintendent
podjetja je mislil, da ima opraviti
z enakim štrajkom kot je imel
lani, a se je pošteno uredil. Za-
hteve so mu bile izročene v pon-
deljek zjutraj in je moral nanje
odgovoriti do zvečer. Ker pa te-
ga ni storil, je kakih 800 livarjev
in njihov pomagačev stopilo v stav-
ko. Vodstvo štrajka je prevzel
sodrug Jožef Cimperman v spo-
razumu z štrajkarji. Cimperman je
ruski žid, navdušen socialist in
izvrsten govornik. Štrajkarjem je
zagotovil zmago takoj od začet-
ka, ako se bodo ravnali po nje-
govih nasvetih. Glavna naloga vodi-
teljev je bila, da se vzdržijo red in
mir med štrajkarji. Da se je
štrajkarje odvračalo od pijančev-
vanja sta se vršila vsak dan dva
shoda, kjer je govorilo vselej po
sedem govornikov, za vsako na-
rodnost eden.

Na enem teh shodov je Rev. B.
Čiček povedal, da ga je kompa-
nija poklicala v svoj urad ter mu
obljubila lepo svoto denarja, ako
pregovori štrajkarje, da se vrne-
jo na delo. A on je ponudbo odklo-
nil, ter zahteval, da se ugodi
delavcem na kar se bodo delavci
sami vrnilo na delo. To dejstvo
kaže, kakih sredstev se naši ka-
pitalisti poslužujejo, kadar se gre
za izkoriščevanje delavcev. Tudi
najpogostejšega sredstva se ne sr-
mujejo, samo, da morejo oaganiti
delavce za njih krvavo zaslužene

cente. Advokat in član soc. stran-
ke Clausman je prišel delavcem
na pomoč. Pojasnil jim je na-
tanko vse zakone, ki se tičejo
štrajkarjev, njih pravice in njih
dolžnosti, da so varni pred zaka-
ni. Na shoduh so govorili tudi
drugi uradniki soc. stranke v Ma-
rion County.

Tu imajo delavci zopet priliko
spoznati kdo je pravi njihov prija-
telj in zagovornik. Štrajkarji, za-
kaj niso vam prišli na pomoč re-
publikanci in demokratje, za ka-
tere ste pri zadnjih volitvah gla-
sovali. Zakaj? Zakaj? Zato ker so
demokratje in republikanci pri-
jatelji in zagovorniki vaših izko-
riščevalcev — delodajalcev. Tem
prijavkam delavske krvi, bi repu-
blikanci in demokratje takoj pri-
šli na pomoč. Poslali bi na vas
policijske kole in ostre bajonete
državne milice, ako bi se vi le
količkaj pregrešili. In sedaj po-
mislite delavci, da ste vi glasova-
li za ljudij, ki imajo za vas samo
bajonete in kole, kadar vi zahte-
vate kruha!

Vse laži tukajšnjega kapitali-
stičnega časopisja, vse zvijače su-
perintendenta A. Bixbyja in vse
drugo ni moglo zrušiti sloge in
solidarnosti, ki je vladala med
štrajkarji. Bila je res vzorna. To
so kapitalisti vedeli in zato jim
ni preostajalo drugega kakor pri-
voliti vsem delavskim zahtevam
ter tako končati stavko, od kate-
re je imela kompanija vsak dan
kakih \$15.000 zruabe. Ako bi pa
kompanija le količkaj upala na
zmago, bi se borila še naprej. Na-
jela je nekaj stavekokazov, kakih
12 "bumov", s katerimi si pač ni
mogla pomagati dosti. Stavkoka-
za ni bilo nobenega; dva predde-
lavca sta delala samo en dan a sta
se pozneje pridružila štrajkarjem.

Vsled teh za kompanijo neugo-
dnih dejstev so bili delodajalci
prisiljeni končati stavko po o-
smih dneh. Sporočili so odboru
stavkarjev, da so pripravljni
sprejeti njih zahteve. Pri poga-
janju so "bossi" prosili za ona
dva stavekokaza, da bi smela še
naprej delati, v kar je odbor pri-
volil.

To vam je bilo veselja nad zma-
go, ki se je obhajala na večer še
istega dne.

Drugi večer so se na poziv so-
druga in voditelja Jožef Cimer-
mana, skoro vsi štrajkarji udele-
žili govora znanega delavskega
voditelja Haywooda v Tomlinson
hall, kjer so bili z velikim navdu-
šenjem sprejeti od navzočega ob-
činstva.

Tako je bil končan boj v po-
polno zmago delavcev, za katere
pomeni pribojevanih 30% povi-
šanja-plača novo življenje. Poleg
gmutnega uspeha je imela ta stav-
ka tudi velik moralni uspeh, nam-
reč, da so štrajkarji ustanovili
unijo, ki bode v bodoče varovala
koristi svojih članov. Takoj prvi
večer se jih je upisalo lepo šte-
vilo. Vstopnina znaša 50 c in mese-
nina 50 c. Nova organizacija le-
po napreduje in upati je, da se
bodo v kratkem vsi slovenski de-
lavci v Indianapolisu pridružili

Volilci v Indiani pozor! Volil-
no pravico v državi Indiana ima
vsak tujec moškega spola, ki je
star nad 21 let, ki se nahaja v
Združenih državah vsaj eno leto,
ki živi v Indiani najmanj šest
mesecev in v katastralni občini
60 dni, ter 30 v wardu in precink-
tu, kjer voli. Razume se, da mora
imeti prvi državljanski papir.

Letos pride v veljavo nov za-
kon, ki zahteva, da se vsak voli-
lec sam upiše ali registrira v svo-
jem wardu, ako hoče voliti. Prvi
registracijski dan bo 9. maja t. l.
drugi 6. septembra in tretji 7.
oktobra. Naj ne bo Slovence, ki
bi ne storili svoje volilne dolžnosti.
Registrirati se je treba samo en-
krat, ako se volilee ne preseli; si-
cer se mora na novo registrirati.

Ker je voditelj stavke Jos. Ci-
merman kandidat za prosekutnega
odvetnika na socialističnem tike-
tu, je dolžnost vsakega sloven-
skega volilca, da ga voli s celim
socialističnim tiketom vred! Socia-
listična zmaga je delavska
zmaga; republikanska ali demo-
kriška zmaga je zmaga vaših iz-
koriščevalcev in nasprotnikov.
Zatorej v boj za svoje delavske
pravice!

Za soc. revolucijo — Sodrug.

Dolžnost vsakega socialista je,
podpirati svoje časopisje. Agiti-
rate za "Proletarca". Pridobite
mu nove naročnike.

Dunlo, Pa., 23. aprila — Kakor druge delavske naselbine, tako tudi naša stremi po izobrazbi, napredku in samopomoči, katere uveljavlja delavstvo tako nujno potrebuje.

Na 21. aprila t. l. so sklicali tukajšnji rojaki javni shod v svrhu ustanovitve lastnega doma, na katerega so povabili tudi rojake iz Johnstowna in Loydella. Tudi se povabilu častno odzvali. — Shod je otvoril rojak Frank Bavdek, na kar je v tej okolici mučenec se potovalni zastopnik in organizator za "Proletarca" pripomnil, da se voli začasen odbor, kar se vzame na znanje. — Izvoljeni so bili: Fr. Bavdek, predsednik; Ivan Naglič, tajnik; Louis Strle, zapisnikar; J. Skerl, blagajnik in Fr. Naglič, revizor. — Na priprobo Andreja Vidriha iz Conemaugh so bili zvoljeni tudi kolektorji in sicer: And. Kašca, Fr. Naglič, M. Drenik, Fr. Bavdek in L. Bavdek. Nato je Jak. Kocjan iz Conemaugh pojasnjeval delovne kolektorjev na podlagi svojihkušenj v svoji domači naselbini, kjer že imajo svoj dom. Izjavil se je tudi, da je pripravljen pobirati darove v ta namen v svoji naselbini. Ker ima "Slovenski Dom" v Conemaugh-u še nekaj pobotnih knjižic na razpolago, se isti rojak izrazi, da bo omenjeni "Dom" drage volje prepustil te knjižice bratskemu društvu v Dunlo.

Ker se shod še ni zrekel, ali naj se gradi "Dom" ali ne, se je na poziv Fr. Podboja izvršilo glasovanje, da se Dom gradi.

A. Vidrih pojasnjuje delovanje in organiziranje takega podjetja in ob enem predlaga, da naj se ustanovi ena organizacija iz vseh društev, ki bo lastovala in vodila novo podjetje. Ta organizacija pa naj bi se postavila na socialistično podlago. To bi izključevalo, da bi si posamezno društvo ali oseba prisvajala kako nadvlado.

Fr. Podboj nato govori o važnosti združenja med delavci, češ, da je samo v združenju vseh delavcev njih rešitev. Tudi A. Kašca se zavzame za to in pojasnjuje veliko važnost soc. kluba, kateri naj bi spodbujal slov. delavce k napredku in jim kazal pot na gospodarskem in političnem polju.

Jacob Kocjan pojasnjuje, da delavstvo vse producira, da mora imeti tudi kake koristi od produkta, katerega izdelava, ne pa tako kot je pod sedanjim sistemom.

A. Vidrih izraža željo, da bi se ustanovil soc. klub in da bi se prihodnjie sešli že kot sodrugi. To se splošno dobrava.

Nato se vname živahna debata glede prostora, kje naj se postavi "Slov. Dom". Po daljšem razmotrivanju je prišlo do zaključka, da se Dom gradi prav blizu ali pa v mestu Dunlo.

Na predlog, da naj se izvoli za nakup zemljišča posebni odbor, kojega člani naj bodo vsaj nekoliko zmožni angleščine, so bili izvoljeni: Fr. Bavdek, L. Strle, A. Kašca in J. Naglič.

Na shodu je bil tudi lastnik primerne zemljišča. Povedal je, da je pri volji prodati isto za zelo nizko ceno; to pa samo zato, ker se gre za splošno korist.

To zadeven odbor ima storiti potrebne korake ter na prihodnjie seji poročati. Razprav sta se udeležila tudi Jakob Kašca in Pavel Krpan iz Loydella.

Nato je dobil besedo soc. agitator F. Podboj, ki je govoril nekako sledeče:

Dovolj imamo izkušenj, da lahko z zdrav pametjo sodimo, kaj so storile sedanje stranke v prid delavstva, pa so dajale le gole obljube pri vsakih volitvah; ko je pa bilo treba dati trpinom, volilem kake pomoči, so pa poslale kerife in milico nad nje s svinčenkami kot povračilo, ker so volili tako "dobrega" delavskega zastopnika. Doula jassen in nepozaben en dokaz je dvoletni štrajk v Westmoreland okraju. Pogledimo dalje na štrajkarje v državi Massachusetts, kjer so republikanske in demokratične oblasti poslale nad sestradano delavstvo kole in bajonete, ko je do skrajnosti izkoriščevano delavstvo zahtevalo kruha in svojih pravie.

Razni sociologi so dokazali, da bi popolnoma zadostovalo, ako bi delavci delali po tri ali štiri ure na dan. In poleg vsa tega bi se ne bilo treba bati starim in onemoglim delavcem, da bi trpeli pomanjkanje, ker bi dobivali od države penzijo.

Tudi priproča, naj bi vse delavstvo pridno segalo po delavskem časopisu in knjigah, pisanih v duhu socializma, ker le v duhu socializma odseva boljša bodočnost. V združenju pa lahko dosežemo kar hočemo. Od nas živijo kapitalisti, ne pa mi od njih. H koncu pripomni še, da naj tudi tukaj ustanovimo postojanko, s katero se bomo branili v bodoče in razširjali duh svobode.

Nato Jakob Kocjan v poslovnem govoru omenja složnost tukajšnjih rojakov; ako bodemo tako nastopali, nam je napredek zagotovljen. V vsakem slučaju so pa vedno pripravljene pomagati rojaki iz Conemaugh. Naklonjenim rojakom došlim iz Conemaugh, kličevo: Živeli! Tudi mi se bodemo znali ravnati napram Vam in znali ceniti, kdo nas je spodbujal in nam pomagal v začetku. Tudi rojakom iz Loydella se lepo zahvaljujemo za njih poset. Vsem skupaj lepa hvala za naklonjenost.

Z bratskim pozdravom,
Louis Sterle, zapisnikar.

READING, PA., 20. aprila. — Vsakdanje življenjske razmere pritiskajo na vsakega delavca, da se začne ozirati naokrog ter iskati rešitve iz sedanjega neznanega stanja, katero pa postaja še vsak dan bolj kritično, v dostih slučajih naravnost katastrofalno. Neprestano rastoča draginja na eni strani, na drugi pa vedno enako majhen, često nestalen in padajoč zaslužek je tista grozna bolezen, ki muči danes delavstvo vsakega sveta. Tako na primer zasluži delavec pri nas navadno \$1.50 za dolgih 10 ur težkega in muko-trpnega dela. Sicer nekateri malo več zaslužijo, a zato morajo potem trše delati. Človeku se zdi, da v Ameriki sploh ne poznajo razlike med človekom in mulo. V dostih slučajih je še mule na boljšem kakor človek. Ko mula onemore jo spravijo s sveta ali jo pa iz hvalečnosti krmijo. A z delavcem ni tako. Ko delavec onemore, ga vržejo na cesto, ne meneč se za njegovo gorje. Brez vsakega usmiljenja ga puste umreti za platom od lakote in mraza.

Toda z delavsko mizerijo raste tudi delavsko spoznanje teh žalostnih dejstev. In delavci so začeli iskati rešitev iz tega gorja. Začeli so se organizirati na gospodarskem polju. Ustanavljali so unije in jih še ustanavljajo, da tako tem lažje zahtevajo času primerno zboljšanje življenjskih razmer. Toda delavci so tudi začeli spoznavati, da ne zadostuje, ako so organizirani samo gospodarsko, marveč, da je neobhodno potrebno, da se organizirajo tudi politično. Videli so, kako so kapitalisti kot zastopniki vlade pošiljali na delavce policijo in milico, kadar so zahtevali opravičeno zvišanje zaslužka. Videli so tudi, kako je vlada, ki je docela v rokah kapitalistov, delila razne privilegije in prednosti raznim bogatim na škodo revne večine vsakega prebivalstva. Videli so dalje, kako so razni kapitalistični zastopniki, katere je delavstvo samo izvolilo, skleпали zakone v korist izkoriščujočih delodajalcev in na škodo delavcev. Spoznali so, da se vsa ta lumparija dela v imenu zakonov, napram katerim so vsi ugovori oškodovanih in prizadetih državljanov brez moči. Spoznali so torej, da je postava tista moč, katero si morajo delavci osvojiti, ako se hočejo rešiti iz sedanjih krivičnih razmer. To važno spoznanje je torej delavce privedlo tako daleč, da so se začeli politično organizirati po celem svetu. — In danes že štejejo te organizacije milione zavednih članov — delavcev.

Tudi Jugoslovanski delavci niso zaostali za tovariši drugih narodov. V starem kraju, kakor v novi domovini so organizirani v socialistične klube ter se tako pomagajo bojevati za svoje lastne koristi.

Tudi pri nas v Readingu se delavci pridno organizirajo. Samo Slovenci do sedaj še nismo storili potrebnega koraka, da bi se združili v politični klub ter ga priklopili Jugoslov. Soc. Zvezi.

Naša zaspanost pač pričča, da še nismo zadosti zavedni in držimo roke križem, med tem, ko se tisoči naših bratov borijo v prvih vrstah kakor levi za koristi vseh delavcev.

Naša nedelanost kaže, da "Proletarce", ki je edini delavski list in last delavcev, ni zadosti raz-

širjen med nami. Zatorej se ni čuditi, da je v naši naselbini še domsti delavcev, ki ne vedo kaj pomeni prvi maj. Čaka nas torej še dosti dela, ako se hočemo povspeti na stopinjo, kjer stoje v naši naselbini drugorodni delavci.

Zatorej slovenski delavci, sedaj v času meseca maja, ko vsa priroda začenja novo življenje, ravnajmo se po njej tudi mi. O tresimo se žalostne zime našega bednega položaja in začimo novo življenje pomladi, življenje zavednih delavcev. Takoj danes zastavimo vse moči v ta namen in uspehi so nam zagotovljeni!

Za socializem — Peter Kočevar

Chicago, Ill. — Sicer je malokdaj kaj čitati o razdrapanem življenju Slovencev in njega podrobnosti v tem modernem Babilonu, a tupatam naneso potrebe, da se človek oglasi in sporoči širši slovi javnosti o našem dobrem ali slabem. To pot imam poročati o dramatik, katera nas je po dolgem času posetila v spremstvu znane slov. narodne igre "Rokovnjači".

Pisati kritike za am. Slovence je tako nevhvaležen posel, da se mu človek zelo rad odtegne: to pa zato, ker se pri nas vsaka nepopoljna kritika, četudi je stvarna, sprejme za direktno žaljenje kritiziranih. V resnici pa ima umestna in stvarna kritika namen obstoječe razmere spopolnjevati. To so vzroki, da bi naslednja kritika skoro gotovo izostala ako bi ne bila želja po kritiki izrečena.

Da je dramatika velikega izobraževalnega pomena, menda ni treba še posebej povdarjati. Zato jo pozdravljamo, naj se pojavi že kjerkoli. Žalibog, da se med nami am. Slovenci vse premalo goji. Toda o tem drugič, za danes hočem ostati samo pri uprizaritvi "Rokovnjačev" v Chicagi, dne 28. aprila t. l.

Igra "Rokovnjači" po številu oseb, njih nastopih in grupiranju polaga odgovornost na rame režiserja. Dobra režija, dobra uprizoritve. Glavna naloga režiserjeva pa je, da pozna značaje svojih igralcev in njih sposobnost ter na podlagi tega razdeliti vloge. Igralske zmožnosti naših diletantov še niso toliko razvite, da bi mogle ustvarjati umetne karakterje. Igra brez izrazitih karakterjev so pa žganci brez zabele. Taki karakterji so pa na pr. Gropa, glavar rokovnjačev, Blaž Mozol, Polonica, Obložki Tonček, Štefan Poljak in dr. Ako so taki glavni karakterji pomanjkljivi, je igra slaba, pa naj vsi drugi se tako dobro igrajo. Zato pa je treba naravne značaje diletantov prav prenesti na sorodne značaje v igri, sicer še tako velik trud režiserja ne more roditi zaželenega sadu. V slučaju pravilno razdeljenih ulog pa se z manjšim trudom veliko doseže; treba je samo, da se igralci nauše besedila svojih ulog. Za nedostatke v tem oziru režiser seveda ne more biti odgovoren.

Zgrešena karakterja sta bila Gropa, glavar rokovnjačev in njegov brat Štefan Poljak, oskrbnik. Obema je manjkalo odločnosti, zlasti prvemu, ki s svojo energijo strahuje celo toplo roparjev in tatov v popolnem redu. Iz njegovih oči mora svigati ogenj iz njegovih ust gróm, pred katerim trepeče najdrznejši rokomavhar. Brez teh lastnosti si takega glavarja sploh misliti ne moremo. Oba igralca sta se vresnici trudila biti kos svoji ulozi, a ni šlo, dočim bi njunima naravnima značajema primerno uloge gotovo najlepše pogodila. Kakor je njima manjkalo odločnosti na eni strani, jima je manjkalo ljubeznivosti v ljubavnih scenah.

Boljši so bili: dr. Janez Burger, mer; rokovnjača Boje in Tomaž Velikonja in nekatere manjše uloge.

Blaž Mozol je bil primeroma zelo dober; tupatam je bil nekoliko preveč "gorenjski", kar mu pa splošnega priznanja ne krati. Nepričakovano dobra pa je bila Polonica. Pri njej je bilo vse naravno, nič prisiljenega, naučenega. Pač redek slučaj na naših odrih. Povoljno rešene so bile tudi uloge sodnika Gavriča, Rezike, gospe Poljakove, komisarja Muleja, Hudmanove Jere in pisarja Raka.

Obložki Tonček je bil dober tip kranjskega meštara; zgrešena pa je bila njegova maska.

Precej pomanjklivosti je bilo v kostumih, kar je splošen efekt znatno zmanjševalo. Tudi malo več zivalnosti bi želeli prihodnjie.

Po splošnih utisih sodeč, pričakujemo lahko najlepših uspehov od zmožnosti in zanimanja od teh istih diletantov. Fantje, le navdušeno naprej z dramatik!

Poročevalec.

Ely, Minn. — Sedaj sem pobral naročnino od vseh slov. gostilničarjev. Na Ely ni niti enega, ki bi ne bil naročnik na "Proletarca". Slovenski delavci, podpirajte svoje rojake ne pa tujce, od katerih nimamo slov. delavci nobenih koristi.

V kratkem bom pobral naročnino tudi po okolici (lokejšnah) Ely. Upam, da bom pridobil dosti naročnikov "Proletarcu", ker je to edini slov. delavski list v Ameriki.

Slov. delavcem na Ely priporočam, da pristopajo v obilnejšem številu k čitalnici. Seje imamo pri John Šelkarju. Pristopnina znaša 50 c. V čitalnici so vam na razpolago vsi slov. ameriški časopisi in tudi iz starega kraja. Imamo tudi veliko knjig, katere si lahko sposodite na dom. Ko jih preberete, dobite zopet lahko druge.

Tukajšnja rudniška družba je uvedla 8 urni delavnik, s katerim pa nekateri rojaki niso zadovoljni. Praviho, da jih sedaj dosti bolj priganjajo akor so jih pa prej. Tudi pri nas je dosti delavcev, ki iščejo delo, katero se pa težko dobi.

Aprila meseca so bile tukaj mestne volitve. Geo L. Brozich je izvoljen za mestnega blagajnika, Štefan Banovec in Pavel Bukovec sta izvoljena v mestni svet.

Slovenci so izvolili Nemeza za župana. Precej, ko je bil izvoljen, je dal breo policijskemu načelniku rojaku J. Somraku. Zapreti je dal tudi vse saloone ob nedeljah dopoldne, češ, da bodo ljudje bolj k maši hodili. Kakor praviho, bo še marsikaj prenaradil, da bo Slovencev pokazal kaj da zna. S soc. pozdravom — John Teran

Roundup, Mont. — Poročati moram žalostno novico, da je nam smrt ugrabila iz naše srede slovenskega somišljenika Josipa Erjavšek-a, kojega pogreb se je vršil 21. aprila. Pogreba so se udeležila slovanska društva, kakor šte. 76 S. S. P. Z.; šte. 114 S. N. P. J.; šte. 88 J. S. K. J.; šte. 384 in 215 H. Z. ter šte. 132 S. N. P. J. iz Klein, Mont.

Sprevod je spremljala tudi premojarska godba iz rova šte. 3. Nagrobni govor je govoril somišljenik M. Kržan.

Pokojni J. Erjavšek je bil član šte. 76 S. S. P. Z. Rojen je bil v Kamniku na Gorenjskem pred 55 leti. Zapuščica ženo in več sorodnikov tu in v starem kraju.

V naši naselbini je bil znan kot zaveden delavec. — Zadelo ga je kap.

Tem potom bodi izrečena hvala vsem podpornim društvom, posebno šte. 384 H. Z., katero se je udeležilo pogreba z zastavo.

Pozdrav vsem zavednim slovenskim delavcem. — M. Meznarič.

Stranka

Za Clinton, Ind.

Stem naznanjam sodrugom št. 41. Clinton, Ind., da se je na zadnji mesečni seji sklenilo, da se bodo klubove seje vršile dvakrat na mesec; namreč, drugo in tretjo nedeljo ob peti uri zvečer pri sodrugu Karol Vrabe-u. Nadalje omenim še, da je pri našem klubu prav lep napredek in sloga, zatorej želim, za vse tiste, kateri so socialističnega mišljenja, da pristopijo v našo sredo, ker to je edina stranka, katera se bojuje za gospodarske in politične pravice delavcev.

Viktor Zupančič, tajnik.

Listnica uredništva.

* Yukon, Pa. Poročajte, kako so se razmere sedaj razvile! Poslano ni bilo dovolj jasno. Pozdravljeni!

* Chisholm, Minn. — Poslano ni primerno za tisk. Na svidenje!

* Piney Fork, O. — Vsebinsa vašega spisa je povoljna, toda oblika in okoliščine, katere jo obdajajo so sedemkrat pretirane! Pošljite kaj boljšega! Zdravi!

Dopisi iz Indianapolis, Readinga in Ely so v zadnji zdaji morali izostati zaradi pomanjkanja prostora.

Preiskava jeklenega trusta je dognala, da je trust naredil čistejša dobička v zadnjih devetih letih 1000 milijonov, J. P. Morgan je dobil 70 milijonov dolarjev, ker je jekleni trust reorganiziral. — Sedaj se pa ljudje vprašujejo, kam je šel ves denar? Na to vprašanje, bi morda še "kak" slovenski list lahko odgovoril. Bomo videli?

Nauk, ki so ga dobili tkaleci v Lawrence v štrajku, je bil drago plačan, zato je temdragocnejši.

V Pensylvaniji je bil pred kratkem obsojen na pet let ječe človek, ki je ukradel 50 centov; nekaj tednov prej pa je predsednik Taft pomilostil bankirja Morse-a, ki je ukradel 15 milijonov dolarjev. Smo pač v deželi enakosti!?

Brezposelnost.

Brezposelnost je mati greha, je pa tudi mati mnogo bolezni, med katerimi je najbolj navadna brezposelnost jeter. Našli je bodete navadno med onimi, ki delujejo sedeč, jedo dobre jedi, pijejo odveč alkoholičnih pijač ter se ne brigajo mnogo za svoje zdravje. Trpe na slabem okusu v ustih, zabanosti, zgrubi teka, jezik jim je zelo pokrit, bled in izmučen obraz, imajo glavobol napetost po južinah in občo slabost. V takih slučajih daje Trinerjevo ameriško zdravilno grenko vino najbolje uspehe. Hitro izčišča telo ter ga uzdržuje čisti: izžene vse strupene ostanke od hrane ter istočasno očaja čisti organe, da zamorejo izvrševati svoje delo. Rabite ga v vseh slučajih, v katerih je treba dobrega teka in telesne jakosti.

V lekarnah — Jos. Triner, 1333 — 1339 S. Ashland Ave. Chicago, Illinois.

STE ŽE SLIŠALI KAJ O ZADRUŽNI TRGOVINI ALI KONSUMIH.

Podjetja vseh vrst vstanovljen na podlagi združnosti, so podjetja bodočnosti; samo le-ta imajo zasigurno svojo bodočnost poleg drugih koristnih družabnih naprav, ki služijo v občo korist človeštvu.

Kdor se želi poučiti natančneje o združnih podjetjih, — kar je treba znati vsakemu, ki se šteje naobraženim naj nemudoma naroči knjigo

"ZADRUŽNA PRODAJALNA ALI KONSUM",

ki jo je založila slov. sekcija J. S. Z.

CENA KNJIŽICI JE 15c ENA S POŠTNINO in se jo naroča pri upravništvu Proletarca, 2146 Blue Island Ave., Chicago, Ill.

Trgovci knjig dobe popust.

Prehlajenja se lahko iznebite in bolečine v vratu ter v prsih minejo takoj, če se napravi par močnih drgnjenj s "Pain Expeller", kakor je popisano v knjižici, v kateri je zavita steklenica. Sredstvo se lahko kupi v Ameriki v sleherni lekarni za 25 centov steklenica, treba pa je paziti na to, da je varstvena znamka s sidrom na kartonu in na steklenici.

Še danes naročite en iztis slavnega romana

"JUNGLE",

kjer so popisane delavske razmere chicaških klavnic. Cena znižana na dolar s poštnino vred.

Upravništvo Proletarca.

POZOR BRATJE SLOVENC!

Alli že veste kje je dobiti najboljšie mes po najnižji ceni? — Gotovo v novi prvi Slovenski moderno urejeni mesnici

Ferko Bros., 270—1st Ave. in Park St.

Tu se dobijo najokusnejše sveže in prekajene KRANJSKE KLOBASE, kakor tudi jetrne in krvave domačega izdelka ter najokusnejše PRAKJENO MESO: vse po najnižjih cenah.

Pridite iz prepričajte se sami o naših cenah kakor tudi o kakovosti našega blaga.

NIZKE CENE IN DOBRA POSTREŽBA je naše geslo. Ne pozabite nas torej obiskati v naši novi mesnici v Jos. Tratnikove poslojau.

MILWAUKEE, WIS.

Telefon: South 3518.

V NAJEM SE ODDA
prijazna soba za enega ali dva. Prevozne zveze na vse strani. West Side, tri bloke od 40th ave. Natančneje pove upravništvo "Proletarca".

Vse oči obrnjene na Milwaukee.
Ako se zanimate za napredek človeštva pazite na Milwaukee, kjer socialisti kontrolirajo mesto in county in vršijo veliko delo. To pa najlažje storite, ako se naročite na "Milwaukee Leader", nov. soc. dnevnik. Leader je izvrsten in metropolitni časopis, ki prinaša vse novice, največ pozornosti pa posveča delavskim interesom.

Naročnina za celo leto znaša \$3.00, 25c na mesec. — Naslov: The Milwaukee Leader, Milwaukee, Wis.

Trgovina z železino:

Orodje vsake vrste — Peči — Kuhinjska oprava — Barve — Čopiči — Lopate i. t. d.

A. T. TRENTLAGE & SON
289-91 Grove St. Milwaukee, Wis.

FOTOGRAF L. HAGENDORFF

ima znižane cene za POROČNE in BIRMANSKE slike.
173 Reed St.
MILWAUKEE, - - - WIS.

Ako hočete res dobro in po meri narejeno OBLEKO obrnite se na rojaka:

Kirchgassler & Ermenc

ki tudi popravljata, čistita, peglata in barvata obleke. Vsako delo jamčeno.

Slovenci in Hrvatje, podpirajte domače podjetje.

291 Grove St., Milwaukee, Wis.

Obuvala

za meške: od \$1.50 do \$4.00
za ženske: od \$1.00 do \$3.50
za otroške: od 60c do \$2.50

Mi vsejed hočemo vselej zadovoljiti

AHRENS & VAHL
355 Grove St. Milwaukee, Wis.

Milwaukee — Wisconsin Borchardt Bros.

Krojačnica, zaloga oblek in druge moške oprave.
347—349 GROVE STREET.

ZA MILWAUKEE, WIS.
WM. BLÖEDORN
priporoča Slovence
HARMONIE HALL-O
Vogal 1st Ave. in Mineral Street.

SLOVENSKI SALOON
LOUIS BEWETZ,
198 1st Ave., Milwaukee, Wis.

Izborna pijača, izvrstna postrežba.
Vsakdo uljudno sprejet.

Milwaukee, Wis.
Sodrug
LOUIS BERGANT
257 — 1st Avenue

priporoča Slovence in Hrvatom svoj dobro založeni SALOON.

Kadar pridete na 1st Avenue, ne pozabite obiskati saloon
IG. KUŠLJANA
229—1st Ave.
MILWAUKEE, WIS.

Avstr. Slovensko

Bol. Pod. Društvo

Ustanovljeno

16. januarja 1892.

Sedež: Frontenac, Kans.

GLAVNI URADNIKI:

Predsednik: MARTIN OBERŽAN, Box 72, Mineral, Kans.
Podpreds.: FRANK AUGUSTIN, Box 360, W. Mineral, Kans.
Tajnik: JOHN ČERNE, Box 4, Breezy Hill, Mulberry, Kans.
Blagajnik: FRANK STARČIČ, Box 489, Frontenac, Kans.
Zapisnikar: LOUIS BREZNIKAR, L. Box 38, Frontenac, Kans.

NADZORNIKI:

PONGRAC JURŠE, Box 357, W. Mineral, Kans.
ANTON KOTZMAN, Frontenac, Kans.
MARTIN KOCMAN, Box 482, Frontenac, Kans.

POROTNI ODBOR:

JOSIP SVATO, Woodward, Iowa.
JAKOB MĹAKAR, Box 320, W. Mineral, Kans.
JULIJ BOGNAR, Box 6, Breezy Hill, Mulberry, Kans.
Sprejemna pristojbina od 16. do 40. leta znaša samo eden dolar. Vsi dopisi se naj blagovolijo pošiljati, gl. tajniku. Vse denarne pošiljatve pa gl. blagajniku.

MATI.

Socialen roman v dveh delih.

Spisal Maxim Gorkij. (Dalje.)

— Ali govoriš ž njimi? — je vprašal Pavel, zanimajoč se za stvar.

— Nisem mutast. Saj veš, da sem imel letake s seboj. Tukaj sem jih vzel štiri in trideset. Pri svoji agitaciji navadno nosim sv. pismo. Marsikaj se dobi iz njega. Je debela knjiga. Vladna knjiga, katero je izdal sv. sinod. Lahko verjamejo! — Namignil je Pavlu in nadaljeval s smehom. — To ni vse. Prišel sem, da dobim knjige. Jefim je tudi tukaj. Mi dva prevažava smolo in zavozila sva na stran, da se vstaviva v vaši hiši. Daj mi knjige, predno pride Jefim, ker ni potreba, da bi vedel preveč.

— Mati, — je rekel Pavel, — prinesite knjige! Bodo že vedeli, kaj naj vam dajo. Povejte jim, da so za na deželo.

— Dobro. Samovar bo takoj pripravljeno, na tem pa grem.

— Nilovna, ali si te ti tudi pridružila gibanju? — je vprašal Ribin smehljaje. — Prav dobro! Mi imamo mnogo kandidatov, ki želijo knjig. Imamo učitelja, ki bi jih žital rad. Fin človek je, pa pravijo, da pripada k cerkvi. Imamo tudi učiteljico, odaljena je sedem verst. Ali slišati noče o nezakonitih knjigah. Tam zunaj je ljudstvo, ki ljubi zakon in red. Ali jaz čujem

prepovedane knjige — ostre knjige. Vtihatopil jih bom skozi njih prste. Kedar bodo policijski komisarji in duhovnik izvedeli, da so protizakonite knjige, bodo mislili, da jih je razdelil učitelj. Mejem bom pa jaz mirno ostal v o-zadju.

Zadovoljen s svojo trdo in praktično mislijo, se je zasmeljal.

— Hm, — je mislila mati. — Izgleda kot medved, obnaša se pa kot lisjak.

Pavel je vstal in pričel hoditi po sobi zenakomernimi koradi, na kar je dejal:

— Dobil boš knjige Ivanovič. Ali kar nameravaš ni prav.

— Kaj ni prav, — je vprašal Ribin in žudeč se, odprl oči.

— Ti moraš biti odgovoren za svoje delo. Ni prav, če človek nekaj zvrši, da drugi trpijo, zanj. — Pavel je govoril resno.

Ribin je ledal v tla, stresel svojo glavo in rekel:

— Ne razumem te.

— Ako bodo učitelja sumili, — je rekel Pavel in se ustvil pred njim, — da je razpečaval nezakonite knjige, ali misliš, da ga ne bodo vtaknili v ječo?

— Da. Pa, kaj za to?

— Ali razpečal si knjige ti in ne on. Potem je treba, da greš ti v ječo.

— Kakšen čudak si! — je rekel Ribin, smejoč se in vdaril je z roko po kolienih. — Kdo bo sumil mužika, da se peča s takim rečmi? Knjige so delo gospodarjev, za to naj tudi odgovarjajo za nje.

Mati je videla, da Pavel ne razume Ribina in da obrača oči navzgor — znamenje jeze in posegla je omes z mehkim glasom.

— Mihajl Ivanovič hoče vsotvar urediti tako, da bo lahko nadaljeval svoje delo, drugi bodo pa zanj kaznovani.

— Tako je, — je dejal Ribin in se pogladil po bradi.

— Mati, — je vprašal Pavel — kateri iz med nas, Andrej n. pr. bi zvršil nekaj za mojimi hrbtom, mene bi pa vtaknili v ječo. Kaj bi vi rekli k temu?

Mati je gledala svojega sina in rekla, odkimajoča z glavo: (Dalje prih.)

Poslano.

Glencoe, O., 19. aprila 1912. — Obžalujem, da se je moj brat v Chicagu od društva števil. 86. S. N. P. J. po francosko poslovil, ker vem, da mu je do tega pripomogla brezposelnost. Jaz podpisani bom delal plačil zanj, ko se mi razmere izboljšajo, ker mislim, da sedaj zopet pričnemo delati.

Moj brat naj se mi javi, ali pa do mene pride, ako ga veseli v jami delati.

Bratski pozdrav — Joe Anžiček.

Da je kapitalizem vedno in povsod "nestrankarski" kažejo "nestrankarstvo" v Milwaukee.

Importiran starokrajski tobak vsake vrste

za cigarete, pipe in žvečenje. Im portirane cigare in cigarete. Vsi pristno in po zmernih cenah.

VAC. KROUPA,

1245 W. 18th St., Chicago, Ill.

M. A. Weisskopf, M. D.

Izkušen zdravnik.

Urađuje od 8—11 predpoldne in od 6—9 večer.

1842 So. Ashland Ave.

Tel. Canal 476 Chicago, Ill.

Slovenci, obiskujte 'PARIS' RESTAVRACIJO

1914 Blue Island Ave., Chicago.

Lastnik: Tom. Grianius.

Postrežba točna. — Jedila dobra. — Cene primerno nizke. — Odprto ponoči in podnevu.

ROJAKI v Waukeganu!

Če kočete piti dobre pijače in se zabaviti po domače pojdite k

B. Mahnich-u,

714 Market Street, Waukegan.

Pri njemu je vse najboljše. Kdor ne vrjame, naj se prepriča.

Advertisement for Dr. Richterjev PAIN-EXPELLER. Includes text 'It doesn't pay to neglect your Health' and an illustration of a man in a hat.

ZA CLEVELAND IN OKOLICO je zastopnik Proletarca A. Gradišher, 1158 E. 61. Str. Pooblaščen je pobirati naročnino, kolektirati oglase in urediti sploh vse posle tičoče se Proletarca.

Vse konzularne in notarske zadeve (civilne in vojaške) prevzema v hitro in uspešno izvršitev Ivan Kaker, 220 1/2 Grove St., MILWAUKEE, WIS.

CARL STROVER Attorney at Law

Zastopa na vseh sodiščih.

St. sobe 1009

133 E. WASHINGTON STREET, CHICAGO, ILL.

Telefon: Main 3989

POZORI SLOVENCII POZORI SALOON

s modernim kegljiščem

Sveže pivo v sodkih in buteljki in druge raznovrstne pijače ter uniki smodka. Potniki dobre šedno prenošiče za nizko ceno.

Postrežba točna in isborna.

Vsem Slovincem in drugim Slovanom se toplo priporoča

MARTIN POKAR,

1625 So. Centre Ave. Chicago

Potisekov SALOON

1237-1st St., La Salle, Ill

Toči vse gostilni podrejnije pijače in priporoča rojakom na običen obič.

PRVA SLOVENSKA

Vinarna in Gostilna v Kaliforniji,

kjer se toči dobra vina in importirano pilsensko pivo. Prodaja vina na galone in na drobno.

Ant. Schnabl,

cor. Trumbull ave. in 26. Str., Chicago, Ill

“BALKAN” KAVARNA - RESTAURACIJA IN POOL TABLE

M. Poldrugáč 1816 So. Centre Ave.

Dr. W. C. Ohlendorf, M. D. Zdravnik za notranje bolezni in ranocelnik.

Izdravniška preiskava brezplačno — čati je le zdravila, 1924 Blue Island Ave., Chicago. Uređuje od 1 do 3 pop.; od 7 do 9 večer. Javen Chicago živčni bolniki naj pišejo slovenko.

ALOIS VANA — izdelovatelj — sodovice, mineralne vode in raznih neopojnih pijač. 1837 So. Fisk St. Tel. Canal 1944

LOUIS RABSEL moderno urejen salun NA 460 GRAND AVE., KENOSHA, WI. Telefon 1199.

I. STRAUB URAR 1010 W. 18th St. Chicago, Ill. Ima večje zalogo ur, veriže, pramenov in drugih dragotin. Izvršuje vse vrstovrstne popravila v tej stroki za zelo nizki ceni.

AVSTRO-AMERIKANSKA ČRTA. Najpripravnější in najcenejši parobrodna črta za Slovence in Hrvatse.

Regularna vožnja med New-Yorkom, Trstom in Reko. Brzi poštni in novi parobrodi na dva vijaka:

Cesar Franc Jožef I. odpluje prvi iz New Yorka 15. June 1912. Martha Washington, Laura, Alice, Argentina in Oceania

Parniki odplujejo iz New Yorka ob sredih ob 1 popoldan in iz Trsta ob sobotih ob 2 popoldan proti New Yorku. — Vsi parniki imajo brezlični brašer, električno razsvetlavo in so moderno urejeni. — Hrana je domača. — Morariji in zdravnik govori slovenko in hrvatsko.

Za nadaljne informacije obrnite se na naše zastopnike ali pa na: PHELPS BROS. & CO Gen'l Agt's, 2 Washington St., New York.

Zastopnik za Zpad: K. W. Kempf, 120 N. La Salle St., Chicago, Ill.

Četrt letni račun Avstrijsko-Slovenskega bolniško podpornega društva v Frontenac, Kansas. od 31. decembra 1911 do 31. marca 1912.

Financial statement table with columns for DODHODKI (Income) and IZDATKI (Expenses) across various categories and locations.

Dohodki Centralne uprave. Gotovine dne 31. dec. 1911. \$1,482.44. Krajevna društva poslala 2,973.25. Posojeni denar vrnjen 125.00. Obresti od posojenega denarja 52.00. Razni dohodki 7.00. Skupaj \$4,639.69.

Izdatki. Izplačana smrtnina: Za Gregor Mory od druž. št. 1 \$ 300.00. Za John Scherkell od druž. št. 2 200.00. Za John Hribar od druž. št. 4 230.00. Za Louis Klemenčič od druž. št. 11 300.00. Za Jacob Rudolf od druž. št. 15 300.00. Za Martin Krajnc od druž. št. 6 36.75. Primankijaj bolniških podpor 311.00. Glasilo-Glas Naroda 100.00. Seje gl. odbora 14.00. Tiskovin 19.00. Express in poštnina 13.85. Darilo J. Bedene 9.00. Plača in stroški gl. tajnika 73.40. Plača gl. blagajnika 12.50. Plača gl. predsednika 3.75. Plača gl. zapisnikarja 1.60. Plača in stroške pregledovalcem knjig 17.30. \$1,941.55.

MART. OBERŽAN, gl. predsednik. JOHN ČERNE, gl. tajnik. FRANK STARČIČ, gl. blagajnik. Glavni nadzorniki: MARTIN KATZMAN, ANTON KOTZMAN.

Advertisement for ZDRAVLJENJE V 5 DNEH. Includes text 'Varicocele Hydrocele BREZ NOŽA IN BOLEČIN' and an illustration of a man's face.

Advertisement for Gotov denar. INDUSTRIAL SAVINGS BANK 2007 Blue Island Ave., Chicago, Ill. 22 letno poslovanje. V soboto večer odprta od 6. do 8. ure. Varnostni shrambeni predali po \$3.00 na leto.

Advertisement for JUGOSL. ZADRUŽNA TISKARNA. SOUTH SLAVIC COOPERATIVE PRINTERY INCORPORATED. \$10,000.00. Delnice se prodajajo po \$10.00 ena in jih je moči odplačevati po \$1.00. Pristopajte k temu združnemu podjetju, ki bo nosilo dvojni korist in ki bo trdnjava delavke prosvete.